

Vergaderjaar 1991-1992

21 551

Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van het Wetboek van Strafvordering in verband met de voortschrijdende toepassing van informatietechniek (Wet computercriminaliteit)

Nr. 12

TWEEDE NOTA VAN WIJZIGING

ontvangen 13 april 1992

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

In onderdeel B van Artikel I wordt de volgende wijziging aangebracht:
Artikel 138a komt te luiden:

Artikel 138a

1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie wordt, als schuldig aan computervredebreuk, gestraft hij die opzettelijk wederrechtelijk binnendringt in een geautomatiseerd werk voor de opslag of verwerking van gegevens, of in een deel daarvan, indien hij
 - a. daarbij enige beveiliging doorbreekt of
 - b. de toegang verwerft door een technische ingreep, met behulp van valse signalen of een valse sleutel dan wel door het aannemen van een valse hoedanigheid.
2. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie wordt gestraft computervredebreuk via telecommunicatie, indien de dader vervolgens
 - a. met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordelen gebruik maakt van verwerkingscapaciteit van een geautomatiseerd werk;
 - b. door tussenkomst van het geautomatiseerd werk waarin hij is binnengedrongen de toegang verwerft tot het geautomatiseerd werk van een derde of
 - c. gegevens die zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk waarin hij zich wederrechtelijk bevindt, overneemt en voor zichzelf of een ander vastlegt.

B

- In onderdeel E van Artikel I komt artikel 232, tweede lid, te luiden:
2. Met dezelfde straf wordt bedreigd hij die opzettelijk gebruik maakt van de valse of vervalste betaalpas of waardekaart als ware deze echt en onvervalst.

C

Onderdeel Ia van Artikel I komt te luiden:

Ia

Artikel 326bis wordt vernummerd tot artikel 326b. Daarna worden ingevoegd een nieuw artikel artikel 326c, luidende:

1. Hij die, met het oogmerk daarvoor niet volledig te betalen, door een technische ingreep of met behulp van valse signalen, gebruik maakt van een dienst die via telecommunicatie aan het publiek wordt aangeboden, wordt gestraft hetzij met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren en geldboete van de vijfde categorie, hetzij met één van deze straffen.

2. Met gevangenisstraf van een jaar of geldboete van de derde categorie wordt gestraft hij die opzettelijk een voorwerp dat kennelijk is bestemd, of gegevens die kennelijk zijn bestemd, tot het plegen van het misdrijf, bedoeld het eerste lid,

a. openlijk ter verspreiding aanbiedt;

b. ter verspreiding of met het oog op de invoer in Nederland voorhanden heeft of

c. uit winstbejag vervaardigt of bewaart.

3. Hij die van het plegen van misdrijven als bedoeld in het tweede lid, zijn beroep maakt of het plegen van deze misdrijven als bedrijf uitoefent wordt gestraft hetzij met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren en geldboete van de vijfde categorie, hetzij met één van deze straffen.

D

Onderdeel J van Artikel I wordt als volgt gewijzigd:

Het tweede, derde en vierde lid van artikel 350a komen te luiden:

2. Hij die het feit, bedoeld in het eerste lid, pleegt na via telecommunicatie wederrechtelijk in een geautomatiseerd werk te zijn binnengedrongen en daar ernstige schade met betrekking tot die gegevens veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

3. Hij die opzettelijk gegevens ter beschikking stelt of verspreidt die geschikt zijn om schade aan te richten door zichzelf vermenigvuldigen in een geautomatiseerd werk, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie.

4. Niet strafbaar is degenen die het feit, bedoeld in het derde lid, pleegt met het oogmerk om schade als gevolg van deze gegevens te beperken.

E

Onderdeel A van Artikel II wordt vernummerd tot Aa. Daaraan gaat vooraf een onderdeel A, luidende:

A

In artikel 67 wordt in artikel 67, eerste lid, onder b, na «326a» ingevoegd: 326c.

F

Onderdeel B van Artikel II wordt als volgt gewijzigd:

Het eerste lid van artikel 125f komt te luiden:

1. In geval van ontdekking op heterdaad, van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten of van het misdrijf, bedoeld in artikel 138a van het Wetboek van Strafrecht, geeft ieder die werkzaam is bij de houder van de concessie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet

op de telecommunicatievoorzieningen (Stb. 1988, 520), terzake van alle niet voor het publiek bestemde verkeer dat over de telecommunicatie-infrastructuur heeft plaatsgevonden en ten aanzien waarvan het vermoeden bestaat, dat de verdachte eraan heeft deelgenomen, aan de officier van justitie of, tijdens het gerechtelijk vooronderzoek, aan de rechter-commissaris op diens vordering de door deze gewenste inlichtingen.

G

Onderdeel C van Artikel II wordt als volgt gewijzigd:

1. De eerste volzin van het eerste lid van artikel 125j komt te luiden:

1. In geval van een huiszoeking kan vanaf de plaats waar de huiszoeking plaatsvindt, in een elders aanwezig geautomatiseerd werk onderzoek worden gedaan naar gegevens die kunnen dienen om de waarheid aan de dag te brengen.

2. Voor de tekst van artikel 125k wordt het cijfer 1 geplaatst. Aan het artikel wordt toegevoegd een nieuw tweede lid, luidende:

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien in een geautomatiseerd werk versleutelde gegevens worden aangetroffen. Het bevel richt zich tot degeen van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van deze gegevens.

H

Onderdeel D van Artikel II wordt als volgt gewijzigd:

Na het woord «alsmede» wordt ingevoegd: over de kennisneming of.

Toelichting

A

Onder de in de eerste nota van wijziging voorgestelde tekst van artikel 326c was strafbaar de hacker die, gebruik makend van een voorziening in het computersysteem van die ander, een via de telecommunicatie-infrastructuur geschakelde verbinding met een derde bewerkstelligt. Ervaren hackers werken vaak langs deze weg om detectie te ontgaan. Artikel 326c diende mede ter vervanging van het bestaande artikel 50, derde lid, van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen.

Door de voorgestelde bepaling werd evenwel niet gedekt het geval waarin de hacker via het systeem van de ander waarin hij is binnengedrongen, gebruikmakend van een vaste verbinding, de toegang tot het systeem van een derde verwerft. Een vaste verbinding is immers een open verbinding, waartoe in de telecommunicatie-infrastructuur of in een particulier netwerk geen bijzondere schakeling tot stand behoeft te worden gebracht. Een bijzondere dienst behoeft in het systeem van de ander niet te worden bewerkstelligd om het systeem van de derde te bereiken.

Bij nader inzien acht ik het wenselijk het voorheen voorgestelde artikel 326c uit te splitsen naar twee afzonderlijke gedragingen die voorheen diffuus en niet volledig in artikel 326c besloten lagen. Het deel dat een verzwaarde vorm van computervredesbreuk oplevert is nu ondergebracht in artikel 138a, tweede lid. Het deel dat het verkrijgen van telecommunicatie-diensten zonder betaling betrof, is preciezer omschreven en hierna nader toegelichte, geherformuleerde artikel 326c.

Wat betreft de strafverzwarende omstandigheden voor de gekwalificeerde computervredesbreuk in het voorgestelde tweede lid van artikel 138a, is gebruik gemaakt van het advies van de pilotteams.

Wat onderdeel a betreft wijs ik er op dat de wederrechtelijke bevoor-

deling doelt op een situatie dat iemand in een particuliere computer, die dus niet ter beschikking staat van het publiek, na een hacking gebruik maakt van diensten waartegen normaliter, elders zou moeten worden betaald. Het is een vorm van diefstal van gebruik (furtum usus). In het algemeen is deze vorm van diefstal niet strafbaar. Een ander bijzonder geval waarbij dit wel het geval is, is joy riding. Het oogmerk moet zijn gericht op wederrechtelijke bevoordeling. Dit begrip heeft een vastomlijnde inhoud gekregen in de jurisprudentie omtrent artikel 326.

Onderdeel b heeft betrekking op de toegang, na een geslaagde hacking tot het geautomatiseerd werk van een derde. Geautomatiseerde werken die zijn aangesloten op een netwerk, kunnen ook toegang geven tot netwerken van weer andere beheerders, hetzij via vaste verbindingen hetzij via geschakelde. Daarvoor is niet vereist dat een beveiliging is doorbroken. De vaste verbindingen kunnen weer bestaan uit hetzij huurlijnen van de PTT, hetzij eigen verbindingen. Het binnendringen in een ander geautomatiseerd werk van dezelfde beheerder, valt niet onder deze strafverzwarende omstandigheid.

Wat betreft het in het onderdeel c geregelde kopiëren van gegevens, moet het gaan om gegevens die tijdens een illegaal binnendringen zijn overgenomen. Het eenvoudigweg voorhanden hebben van deze gegevens is niet strafbaar. Nodig is dat aangetoond wordt dat deze in het kader van een hacking zijn gekopieerd. De gegevens als zodanig zijn niet door deze bepaling beschermd. Dit is slechts het geval indien daarop bij voorbeeld de Auteurswet van toepassing is. De strafbepaling verbiedt de gedraging van het kopiëren nadat wederrechtelijk is binnendrongen. Het eenvoudigweg oproepen op het eigen beeldscherm kan niet worden aangemerkt als kopiëren. Het moet gaan om een vastlegging die een duurzaam karakter kan hebben, hetzij op papier, hetzij op disk of diskette.

B

De wijziging in artikel 232 strekt ertoe te voorkomen dat, zoals in de tekst tot dusver het geval was, bewezen moet worden dat het misdrijf in het eerste lid moet zijn begaan. De formulering sluit thans aan bij die van artikel 225, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, zoals dit zal komen te luiden na aanneming van wetsvoorstel 21 186.

C

De wijziging in artikel 326c strekt ertoe gevallen van dienstverlening via telecommunicatie onder een strafbaarstelling te vatten in de titel omtrent het bedrog. De bepaling bestaat reeds in een iets andere vorm in artikel 50, derde lid, van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen.

De bepaling ziet op aan het publiek via telecommunicatie tegen betaling aangeboden diensten. De diensten kunnen worden aangeboden via de kabel of via de ether, daaronder begrepen de satelliet. Het begrip «diensten» heeft hier de betekenis die het heeft in de artikelen 4 e.v. van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen. Het omvat zowel de telecommunicatie-diensten die voorzien in een direct transport van gegevens, als diensten met toegevoegde waarde. De bepaling strekt tot bescherming van deze economische activiteit.

Vermeldenswaard is nog wellicht dat de Nederlandse Juristen Vereniging in 1962 met grote meerderheid de vraag of artikel 326a moest worden aangevuld met het «te zijnen behoeve verrichten van diensten» met grote meerderheid bevestigend heeft beantwoord. Wat betreft de via telecommunicatie aangeboden diensten, wordt aan deze uitspraak thans, zij het in gekwalificeerde vorm, gevolg gegeven.

Het gaat zowel om het interactief gebruik, als om allocutie. Bij interactief gebruik activeert de computergebruiker vanaf zijn eigen computer via telecommunicatie die van een ander. Bij allocutie gaat het om diensten die via telecommunicatie voor een ieder beschikbaar zijn, bij voorbeeld omroep. Dergelijke diensten kunnen uiteraard slechts tegen betaling ter beschikking worden gesteld, indien zij in versluierde vorm worden aangeboden en slechts tegen betaling kunnen worden ontsluitd. Een voorbeeld hiervan is abonneetelevisie.

Het begrip «tegen betaling» moet ruim worden geïnterpreteerd. Hieronder vallen zowel diensten die ad hoc moeten worden betaald, als de ter beschikkingstelling van ontsluitapparatuur aan leden van een vereniging die voor hun lidmaatschap contributie betalen.

Gelet op het te verwachten economisch belang van dergelijke diensten in de naaste toekomst, lijkt een aangepaste strafbepaling, omschrijvende een vermogensdelict, wenselijk. Ik wijs in dit verband bij voorbeeld op de beschikking van de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen van 26 juli 1988 betreffende de tenuitvoerlegging van een actieplan voor de oprichting van een markt voor informatiediensten (88/524/EEG, Pb. L 288/39 van 21 oktober 1988).

Wat betreft het strafrechtelijk regime is aansluiting gekozen dat voor oplichting: een gevangenisstraf van drie jaren of een geldboete van de vijfde categorie. Tevens is voorlopige hechtenis mogelijk. Daartoe strekt de aanvulling van artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering.

Het tweede lid strekt ertoe te voorzien in de bijzondere situatie van medeplichtigheid. Artikel 48 van het Wetboek van Strafrecht stelt strafbaar degene die opzettelijk gelegenheid, middelen of inlichtingen verschafft tot het plegen van het misdrijf. Daartoe is nodig dat vaststaat om welk misdrijf het gaat. De dienstverlening via de telecommunicatie-infrastructuur pleegt echter in de beslotenheid plaats te vinden. Het grondfeit valt moeilijk te constateren. Aan de andere kant zijn er handelaars en anderen die de middelen ter beschikking stellen om de wederrechtelijke dienstverlening te verkrijgen. Te denken valt aan computerprogramma's die een signaal genereren waardoor zonder te betalen een via telecommunicatie aangeboden dienst kan worden verkregen.

Gelet op de reeds gesignaleerde verwachtingen omtrent de in de naaste toekomst te verwachten economische activiteit op het terrein van het dienstenaanbod via de kabel, gaat het hier om een zaak van toenemend belang. De strafrechtelijke vervolging van de desbetreffende importeurs als medeplichtige aan overtreding van het bestaande artikel 50, derde lid, van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen springt af op de onmogelijkheid de overtreding zelf door de gebruiker van de illegale decoder te constateren. Daar het delict zelf niet kan worden geconstateerd, is het onmogelijk de handelaar als medeplichtige van een niet geconstateerd delict aan te merken.

De bepaling is aldus geformuleerd dat degeen die voor zichzelf, bij voorbeeld om wetenschappelijke redenen, dergelijke apparatuur of computerprogramma's ontwerpt, vrijuit gaat. Het derde lid bevat een strafverzwaring voor degene die van het ter beschikking stellen van de middelen tot het pegen van het misdrijf, een beroep of een bedrijf maakt.

Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan de Aanbeveling No. R (91) 14 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa van oktober 1991 inzake de bescherming van versluierde televisiediensten (Recommendation on the Legal protection of encrypted television services).

D

In het voorgestelde tweede lid van artikel 350a is als strafverzwarende omstandigheid opgenomen het wijzigen van gegevens indien via

telecommunicatie is binnengedrongen in een geautomatiseerd werk van een ander en daarbij ernstige schade is aangericht.

Het nieuwe derde lid heeft betrekking op virussen. Deze bepaling moet bij nader inzien stringenter worden omschreven. Niet alleen moet het gaan om gegevens die geschikt zijn om zichzelf te vermenigvuldigen. Dergelijke gegevens kunnen nodig zijn voor bepaalde noodzakelijk te verrichten functies. Bijkomend bestanddeel is dat zij geschikt zijn om schade aan te richten. Verder moet er een causaal verband zijn tussen het zich vermenigvuldigen en het aanrichten van schade.

E

De aanvulling van artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering is nodig om het bedrog met betrekking tot diensten die via telecommunicatie worden aangeboden op gelijke voet te behandelen als de vanouds in artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht omschreven vormen van bedrog.

F

Om de hacker te kunnen opsporen is nodig dat kan worden nagegaan vanaf welk aansluitpunt van de telecommunicatie-infrastructuur het binnendringen heeft plaatsgevonden. Daartoe is nodig artikel 125f aan te vullen.

G

In artikel 125j, eerste lid, zijn de woorden «vanaf de plaats waar de huiszoeking plaatsvindt» toegevoegd, teneinde ieder misverstand uit te sluiten dat onderzoek in netwerken tijdens een huiszoeking ook vanaf een andere plaats zou kunnen plaatsvinden. Dit is niet bedoeld, maar komt in de oude tekst onvoldoende duidelijk tot uitdrukking.

In artikel 125k is uitdrukkelijk bepaald dat een bevel toegang te verschaffen ook betrekking kan hebben op gegevens. Zijn de gegevens versluierd, dan dient de sleutel tot ontsluiting ter beschikking te worden gesteld. Met toegang tot een geautomatiseerd werk of een deel daarvan waarin niet-ontsluierbare gegevens zijn vastgelegd, is de waarheidsvinding immers niet gediend.

H

De wijziging in artikel 552a is een correctie. In de eerder voorgestelde tekst was onbedoeld het klachtrecht ten opzichte van de huidige wettekst ingeperkt.

Slot

De vraag kan rijzen of de nota van wijziging om advies aan de Raad van State moet worden voorgelegd. Het criterium dat daarvoor geldt is of deze een ingrijpend karakter heeft. Met name de nieuwe formulering van de artikelen 138a en 326c kan deze schijn wekken. Daar het echter gaat om een uitsplitsing van het bestaande artikel 50, derde lid, van de

Wet op de telecommunicatievoorzieningen, meen ik dat de vraag ontkennend kan worden beantwoord. Daaraan doet niet af dat enige aanvullende strafverzwarende omstandigheden daaraan zijn toegevoegd. De voorgestelde aanvullingen vloeien voort uit de behandeling van het wetsvoorstel en de daarop ontvangen reacties.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin